





FRATRI OPTIMO  
PAVLO GVILIELMO  
SCHMIDIO

~~9, 11.~~ 13  
~~4, 305~~  
1845  
1755, 12<sup>a</sup>

IVRIVM DOCTORI

DE

MVNERE

PROFESSORIS IVRIS ORDINARIII

ET

SCABINORVM COLLEGII ADSESSORIS

A

SERENISSIMIS  
ACADEMIAE IENENSIS  
NVTRITORIBVS

CLEMENTISSIME DEMANDATO

EX ANIMO GRATVLATVR

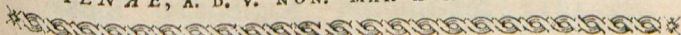
SIMVLQVE

DE IMPVGNANDIS ADMINISTRATORVM  
RATIONIBVS POSTQVAM ADPROBATAE  
SVNT

QVAEDAM DISSERIT

ACHAT. LVDOV. CAROLVS SCHMID I. V. D.

IENAE, A. D. V. NON. MAI. A. C. N. c<sup>o</sup> 1845.



EX OFFICINA MARGGRAFIANA.



FRATRI OPTIMO  
WILHELMO GUILIELMO  
SCHMIDT

PHYSICAE DOCTOR

MDCCCLXXII

PROFESSORIS IURIS ORDINARI

SCABINORVM COLLEGI ADDESSORIS

SERENISSIMIS  
COURTIBUS IENNENSIS  
AVTENTICIS

CLARENSSIS DEMANDATO

DE IMPROBANDIS DOMINI

ACHT LUDWIG CAROLUS SCHMIDT

IENNAE A. M. MDCCCLXXII

IN OFFICINA MARGARETHAE





FRATER AMANTISSIME!

**A**uspicato sane a *MVNIFL.*  
*CENTISSIMIS* huius *Mu-*  
*sarum sedis NVTRITORI-*  
*BVS, SERENISSIMIS*  
*SAXONIAE DVCIBVS STIRPIS*  
*ERNESTINÆ, DOMINIS MEIS*  
*LONGE CLEMENTISSIMIS* mu-  
nus *professoris iuris publici ordinarii* neque  
non *adsefforis incluti scabinorum collegii* TIBI  
est demandatum. *Illustrem hanc iuris do-*  
*cendi dicendique prouinciam* TIBI cle-  
men-

A 2

men-

mentissime esse adsignatam quum audiui, maximam pro meo in TE studio prolixissimo cepi voluptatem; nec minore sum perfusus gaudio, quum non ita multo post TE maiorum more inter academiae patriae senatores et scabinos Ienenses receptum cerne-rem. Etenim iucunde semper et suauiter recordor praeteritorum temporum, vbi quum vix superatis infantiae annis patre pro- dolor! orbarer, TIBI, FRATER DILECTISSIME, salus mea curae cordique semper fuit. Accedit et hoc, quod TE in iurisprudencia expertus sum praeceptorem fidelissimum exoptatissimumque. Ex quo tempore quantum TVA institutione saluberrimisque consiliis vsus profecerim, dici satis a me vix potest. TVA praeterea auctoritate tuisque auspiciis in foro et cathedra pugnas mihi fuscipienti ita tum temporis adfuisisti, vt TVORVM mei caussa susceptorum laborum fructum

Etum tulerim vberimum, fraternusque  
TVVS in me amor ita se diffuderit, vt TE  
praesidium et dulce decus meum publice iam  
grata mente declarem. Quae quidem TVA  
in me promerita tanta sunt, vt publica iam-  
dudum eaque luculenta summi mei erga TE  
amoris documenta postulauerint. Interim  
adhoc vsque tempus sub amico pectore la-  
tens meus in TE adfectus intra tacita solum  
vota pro TVA TVORVMque incolumitate  
se se continuit: sed quum munus grauissi-  
mum TIBI collatum materiem congratu-  
landi praebat; facere non possum, quin  
mei in TE amoris aestum publice TIBI hisce  
litteris testificer. Deum optimum maximum  
oro, vt summae felicitatis auguria, quae  
TIBI omnes boni mecum promittunt, licet,  
qui me ardentius optet, non sit quispiam,  
cumulatissime impleat, teque in sobolis  
TVAE ornatissimae optimaeque spei solatium

ac totius familiae nostrae decus fortunatum  
feruet quam diutissime. Prosperos TIBI  
successus in negotiis TVIS grauissimis ex  
animo gratulaturus, summamque, quam ex  
amplissimo honorum TVORVM in cremento  
percipio voluptatem testatam facturus  
quum animo constitutum deliberatumque  
habeam, quaedam de quaestione inter eru-  
ditos controuersa,

*utrum rationes administratorum  
post earundem agnitionem impug-  
nari queant,*

differere, vt TVA, FRATER DILECTISSIME,  
patientia tantisper adhuc uti permittas, etiam  
atque etiam rogo.

S. I. Ad-





§. I.

*Administratoꝝ definitio et diuisio.*



ui curam rerum gerit, vt per illas finem  
propositum obtineat, est **ADMINISTRATOR**; et si hae res ad rō suum administran-  
tis hand pertinent, est **ADMINISTRATOR RE-**  
**RVM ALIARVM**, quem, si obligatus est, vt rationes  
reddat, quomodo finem propositum obtinuerit, **ADMINISTRATOREM IN SPECIE** et **PROPRIETA-**  
**LEM** appellabimus.

§. II.

*De diuersis causis, quae constitutionem administratoris  
suadent.*

Nobis pro instituti nostri indole sermo est de ad-  
ministratore in specie et proprie tali, qui constituitur,  
vel

vel quia dominus illarum rerum non vult easdem curare, vel quia ipse rebus suis superesse nequit. Hoc evenit vel ob defectum usus rationis ad hanc administrationem necessarij, siue ob actatis qualitatem, siue furorem, siue dementiam, siue prodigalitem ciuilem, quum prodigi ciuilitate tales iure furiosorum vtantur; vel ob impedimentum applicandi usum rationis, quo gaudet, quale quid occurrit in absente, aegrotante, sensu quodam carente, si cura rerum, de qua sermo est, ita comparata, vt ab absente, aegrotante aut sensu quodam carente expediri nequeat.

§. III.

*Nobis vnice sermo est de rationum agnitarum impugnatione.*

Iura administratorum, quae constitutionem vel remotionem determinant, et alios modos, quibus expirat officium administratoris, aut obligationum genera quacumque explicare animus nobis haud est a) sed vnica obligationem ad rationum redditionem directam, quatenus haec ab impugnationibus immunus dici possint, pro instituti nostri ratione penitus inspicere lubet.

a) De his administrationis capitibus potiora interpretatus est SCHILTERVS in *exercit. ad digesta, exerc. L. num 30.* et PRYCKMANNVS *vol. I. conf. 3.*

§. III.

*Recensentur rationum redditionis actus et horum probationis fit mentio.*

Ille administrator, qui probat, quatenus muneri suo satisfecerit reddit rationes, et ipsa probatio RATIONUM REDDITIO appellari potest. Hanc probationem plures actus continere manifestum est b), puta (α) traditionem voluminum rationum, (β) eorum examen, (γ) DISPUNCTIONEM seu collationem acceptorum et datorum c), et (δ) CONSOLIDATIONEM seu calculi legitimam confectionem d). Rationum vero redditio non continet solutionem residui, sed potius post se trahit; qua ratione explicari debent adserta VLIPIANI e) et CALLISTRATI f). In probatione horum actuum, sicuti in omni alia probatione seu modo, quo cuidam fides facienda de veritate facti, de qua haud coniectus, 1) probans talismodi argumentis uti debet, ut positis his argumentis simul ponenda sit veritas propositionum probandarum, et 2) an argumenta ita comparata sint, ab eo inquirendum est, cui facienda fides est.

- b) Quos recenset L. 6. §. 7. ff. de statu liberis, et examinant DD. ad hanc legem.
- c) L. 56. pr. D. de verborum significatu.
- d) Vberius haec explicantur apud AVG. a LEYSER spec. 677. med. 1. et 2.
- e) In cit. L. 6. §. 7. ff. de statu liberis.
- f) L. 82. ff. de condit. et demonstrat.

B

§. V.

## §. V.

*Quae argumenta ad probationem legitimae administrationis sufficiant?*

Administrator argumentis utitur, a quorum positione ad positionem legitimae administrationis valet consequentia (§. praec. num. 1.), si 1) iusto ordine proponit ( $\alpha$ ) ea, quae administrata, ( $\beta$ ) ipsos redditus, ( $\gamma$ ) quae erogata, ( $\delta$ ) quae inter haec illosue sit proportio, et ( $\epsilon$ ) quid superfit deductis iis, quae de substantia administrationi subiecta alienata sunt: si iusto ordine proposita 2) probat. Quod fit, si ( $\alpha$ ) specificationi obiectum administrationis inuoluenti fides conciliatur vel ex eo, quod a persona, cuius scripturae singularis fides tribuitur, sit confecta, vel iureiurando specificantis, ubi hoc permissum, firmata, vel agnitione eius, cui fides est facienda. Quantum ( $\beta$ ) ad reddituum probationem, videndum, utrum ita comparati, ut ipsa lege, aut ab eo, cui fides facienda, determinatio sit facta, cui standum est: opposito vero in casu ille, qui adserit, quod maior quantitas reddituum administratori obuenerit, onus probationis suscipere debet. Si ( $\gamma$ ) expensae alicuius momenti sunt, per apochas probandae. Quod ( $\delta$ ) ad comparisonem reddituum et expensarum attinet, veritas patet, si illorum harumue intuitu locus allegatur, ubi in rationibus summa reddituum et expensarum occurrit. Denique ( $\epsilon$ ) de residuo administrator facit fidem, si ostendit, omnia hoc in loco expressa esse, quae de substantia haud sunt alienata.

## §. VI.

§. VI.

*Quomodo inquisitio in veritatem rationum fit  
suscipienda?*

Sequitur inquisitio ab eo instituenda, cui fides faci-  
cienda est de legitima administratione (§. III. num. 2.).  
Haec a iudice suscipitur, 1) si lis orta super rationi-  
bus, et 2) si is, cuius res administrantur, ipse sine  
iudicis auctoritate rebus suis renunciare nequit. In  
reliquis vero casibus idem ille, cuius res admini-  
stratae, hanc cognitionem instituit, vbi tam ab arbi-  
trio domini rerum administratarum pendet, quomo-  
do in veritatem rationum redditarum inquirere velit,  
et comperto vitio rationum has nihilo minus agnosce-  
re potest, quum cuilibet haud prohibitum sit iuri pro  
se introducto renunciare. Iudex vero cautius proce-  
dere debet, ne ob damna facta moraliter imputatio  
illata ad refarcitionem cogi possit. Tunc vero satis  
accurate versatur ex obseruantia fori in cognitione ra-  
tionum, si (a) adhibet peritos in arte, qui, quae mo-  
nenda habeant rationum contemplatione, proponant,  
(β) haec monita cum administratore, vt ad ea re-  
spondeat, communicat, et (γ) si monitis haud sa-  
tisfecit, quia neque plene docuit, quod fundamen-  
to destituantur, neque ea emendat, quae monenti  
videbantur monenda; cuilibet iniungit, vt argumen-  
ta, quae ex sua parte militare videntur, ad acta pro-  
ponat, et decisionem expectet. Quae hac ratione  
per rem indicatam aut alia ratione lite sopita emen-  
datione digna declarantur, in rationibus corrigun-  
tur, et tunc (δ) apocha administratori exhibetur.



- l) HEIGIUS *part. I. quaest. 20. num. 37.* PARIS *con-  
fil. vol. III. conf. 92.* MASCARD. *conclus. 1263.*  
*num. 16.*

§. VIII.

*De fundamentis, ex quibus, et de tempore, quando  
impugnandae sint rationes approbatae.*

Haec falsitas tunc habetur evicta, si probatur (a) errorem commissum esse m), quia alioquin cum damno alterius locupletior fieret administrator: (β) administratorem facto moraliter imputatio vitium in rationibus commississe n), modo, quod ad errorem calculi, retractatio intra triginta annos suscipiatur o): si vero aliud vitium ex errore vel facto administratoris moraliter imputatio commissum, contra ipsum administratorem intra viginti annos, contra eiusdem heredes vero intra decem annos secundum ius commune p), et in Saxonia intra triginta annos, annum et diem Saxonicum q) agendum est.

- m) CARPZOV. *lib. V. resp. 69. num. 17.* et BRVNEM. *ad L. 35. ff. de pactis num. 3.*  
n) L. 5. §. 1. ff. *quando ex facto tutoris* et L. ult. ff. *de infortoria actione.* MASCARD. *conclus. 1263. num. 18.* IACOB SCHVLTINGIUS *in addit ad* MODESTINVM PISTORIUM *part. III. quaest. 126. num. 67.* CARPZOV. *part. II. const. XI. def. 8.* et MEVIUS *part. III. def. 113.*  
o) L. 8. pr. ff. *de administr. rerum ad civit. pertin.* iuncta L. 3. C. *de praescript. XXX. vel XXXX. annorum.* Conf. BRVNEM. *ad L. cit. 8 num. 1.* et GEORG. SCHVBART. *diss. de administrat. rerum ad civitates pertinentium §. 50. in fin.*

- p) L. 3. §. 1. ff. *de diuersis temporum praescript.* vbi HERMOGENIANVS scribit: *reipublicae rationes subscriptae et expunctae aduersus eum quidem, qui administravit, ultra viginti: aduersus heredem vero ultra decem annos retractari non possunt.*
- q) LEYSER *spec. 67. med. 7.*

## §. VIII.

*Quod haec impugnatio rationum agnitarum indistincte procedat, euincitur.*

Eiusmodi impugnatio rationum apocha probatarum indistincte procedit 1) siue rationes generali apocha, seu ad vniuersam administrationem directa, firmatae sint, siue speciali, seu tali, quae certam partem administrationis firmat r), quum eiusmodi quietantia tamquam accessorium vna cum principali currere debeat, ac aequae erroneae agnitio validas reddere nequeat rationes erroneas s): 2) siue vitium in mathematicis occurrat, seu in calculo commissum sit t); siue aliud sit vitium, v. gr. quod in debita qualitate restitutio rerum haud fuerit suscepta, 3) siue geminata confessio et agnitio rationum adsit, siue simplex u); 4) siue in detrimentum domini negotiorum, siue in detrimentum administratoris tendat vitium x); 5) siue quietantia in continenti sequatur, siue post temporis intervallum y): 6) siue renunciaciones in apochis expressae, siue omiffae, quia eiusmodi renunciaciones ex eodem errore adiiiciuntur z). Neque 7) laesio dimidium excedere debet, vti videtur MOLINAEO a) et ROL. a VALL. b),

r) HEI-





- 1) HEIGIVS *part. I. quaest. 20. num. 36.* CARPZOV.  
*part. II. const. XI. def. 8. num. 5. seq. et lib. V.*  
*resp. 69. num. 18. seqq.* MVNNOZ *ab ESCOBAR.*  
*de ratiocin. cap. 40. num. 9.* BRVNNEMANN.  
*ad L. 3. et L. 7. C. tit. de except. seu praescript.*  
*num. 5. seqq. et ad L. 35. ff. tit. de pactis num. 3*  
*HARTMANN PISTORIS obs. 158.*
- 2) MASCARD. *concl. 1263. num. 16.* quamvis dissentiat  
 MENOCHIVS *de arbitrar. iudic. quaest. lib. II.*  
*cent. III. cas. 209. num. 37.*
- 3) L. VII. C. *de error. calcul.* MVNNOZ *ab ESCOBAR*  
*de ratiocin. administrat. cap. 41. num. 6.* Conf.  
 IO. PHILIP. SCHMIDII, *auri mei, cuius cineres*  
*adhuc veneror, diss. inaug. de errore calculi.*
- 4) BRVNNEM. *ad L. un. C. de errore calculi num. 7.*  
 MASCARD. *concl. 347. num. 50.*
- x) BRVNNEM. *ibid. cod. num. 8.*
- y) *Id. ib. num. 9. ad fin.* MONTANVS *de tutelis cap.*  
*38. num. 173.*
- z) PARIS *volum. III. conf. 92.* ESCOBAR *de ration.*  
*administr. cap. 41. num. 32. et LEYSER spec. 339.*  
*med. 5.*
- a) *De usuris quaest. 14. num. 182.*  
 b) *Volum. I. conf. 49. num. 49.*

## §. X.

*Nec indistincte prodest transactio super errore in rationi-  
 bus admissio, qui tempore transactionis inco-  
 gnitus erat.*

Haec rationum apocha agnitarum impugnatio  
 adeo procedit, si lis super qualitate rationum orta  
 per transactionem sopita, modo de errore haud con-  
 siderit tempore transactionis c), quippe quae ad non  
 cog-

cogitata trahi nequit d). Quam ob rem nihil prod-  
est ratione ignotorum defectuum, si administrator  
super omnibus defectibus cum aduersario transigat, li-  
cet hoc pro saluberrimo consilio exhibeat 10. HENR.  
de BERGER e), adducens praecidium ICTorum Vi-  
tembergensium, quorum contrariam sententiam com-  
municauit AVG. a LEYSER f)

c) LEYSER *Spec.* 339. *med.* 5. BRUNNEM. ad L. 8.  
ff. *de admin. rerum ad ciuit. pertin. num.* 2. PETR.  
HEIGIVS *part.* I. *quaest.* 20. *num.* 27. et PAVL.  
MONTANVS *de tutelis cap.* 38. *num.* 138. *seqq.*

d) L. 47. §. 1. ff. *de pactis*, L. 24. et L. 31. C. *de*  
*transact.*

e) *Oeconom. iur. lib.* I. *tit.* III. §. 10. *num.* 13.

f) *Spec.* 339. *med.* 5.

§. XI.

*Nec semper iuuat exceptio rei iudicatae aut iurisiurandi.*

Administrator semel conuentus ob rationum de-  
fectum, hac lite per rem iudicatam finita, vltterius  
conueniri potest ob aliud vitium, et vti nequit ex-  
ceptione rei iudicatae g). Quae impugnatio etiam  
procedit, si a dominis rerum administratarum iura-  
tum, se non impugnatos calculum et rationes h),  
praesertim quum dolus praeteritus, non autem futu-  
rus remitti queat i).

g) BRUNNEM. ad L. vn. C. *de errore calcul. num.* 7.  
et ad L. 35. ff. *de pactis num.* 4.

h) AYRER ad L. vi. C. *de errore calculi num.* 68.  
PETR. HEIGIVS *part.* I. *quaest.* 20. *num.* 23. PAVL.  
MONTANVS *de tutelis cap.* 38. *num.* 138. *seqq.*

i) BRUNNEMAN. ad L. 35. ff. *de pactis num.* 5.

ULB Halle

007 469 926



3

V018





Inches  
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

Black  
3/Color  
White  
Magenta  
Red  
Yellow  
Green  
Cyan  
Blue



RI OPTIMO  
GVILIELMO  
MIDIO

~~9, 11.~~ 13  
~~17325~~  
1675  
1755, 12<sup>a</sup>

IVM DOCTORI  
DE  
VNERE  
S IVRIS ORDINARIII  
ET  
COLLEGII ADSESSORIS  
A  
ENISSIMIS  
IAE IENENSIS  
ITORIBVS  
SSIME DEMANDATO  
MO GRATVLATVR

SIMVLQVE  
DIS ADMINISTRATORVM  
POSTQVAM ADPROBATAE  
SVNT  
AEDAM DISSERIT  
CAROLVS SCHMID I. V. D.

NON. MAL. A. C. N. cl<sup>o</sup> l<sup>o</sup> cc LV.  
NA MARGGRAFIANA.

